



БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО — соціогуманітарна наука про структуру, властивості та закономірності процесів створення, зберігання, розповсюдження і використання бібліографічної інформації. Б. є засобом удосконалення бібліогр. практики. Заг. Б. розглядає фундаментал. за змістом і значенням теор. проблеми, які належать до Б. загалом, а також питання і проблеми галузі в істор. контексті, з'ясовує гносеологію, генезис і тенденції розвитку. Складовими частинами Б. є теорія, методика бібліографії, організація бібліогр. діяльності та історія. Теорія бібліографії створює методол. базу для аналізу й узагальнення фактич. матеріалу, досліджує систему понять і уявлень про бібліографію, визначає її сутність і сусп. значення, досліджує об'єкти, форми, закономірності, функції бібліогр. інформації, виявляє гол. риси та характеристики, визначає напрями, особливості розвитку, розробляє терміносистему, компонентну і типол. структури бібліографії, класифікацію бібліогр. ресурсів, функціонал. і структурні проблеми системи «документ-користувач», обґрунтовує систему бібліогр. обслуговування користувачів, встановлює зв'язки бібліографії з ін. сферами знання і практ. діяльності. Методика бібліографії розробляє прикладні метод. проблеми: засоби, правила та способи бібліогр. діяльності, принципи і методи бібліографування, визначення якісних та змістових критеріїв відбору документів; сприяє впровадженню новітніх засобів у процеси створення бібліогр. ресурсів, ефективного бібліогр. обслуговування користувачів, вирішує проблеми оптимізації створення, зберігання, розповсюдження, ефективності пошуку і використання бібліогр. інформації, сприяє опануванню використання електрон. бібліогр. ресурсів. Досліджуються організація, методика і специфіка бібліогр. діяльності: заг. питання, довідк.-бібліогр. апарат б-ки, методика бібліографування і бібліогр. обслуговування, форми і методи популяризації бібліогр. знань серед користувачів, проблеми пошуку документів. Розрізняють заг., часткові й галузеві методики. Заг. методика вирішує метод. проблеми галузі в цілому; часткова — досліджує і розробляє метод. засади, характерні для окремих видів бібліографії та процесів бібліогр. діяльності; галузева методика враховує конкретну змістову специфіку створення та використання бібліогр. ресурсів. Організац. розділ Б. обґрунтовує систему функціонування і вдосконалення бібліогр. центрів у країні, питання моніторингу, планування, менеджменту, координації та кооперування бібліогр. роботи, ефектив. діяльності, інформ. забезпечення та інформ.-бібліогр. обслуговування користувачів, міжнар. співробітництва. Істор. розділ Б. вивчає походження та

еволюцію бібліографії, її галузей та видів, витоки тих чи ін. бібліогр. явищ, типів і форм бібліогр. видань, зміни у поданні бібліогр. інформації; діяльність бібліогр. закладів, істор. зв'язки з розвитком науки і суспільства, видавн., книготорг., бібліотеч. та ін. сферами в системі документ. комунікацій. Галуз. Б. вивчає систему бібліогр. забезпечення певної галузі знання та практ. діяльності (бібліографія соц.-екон. сфери, гуманітар., природн., аграр. наук, техніки, медицини), особливості організації бібліогр. інформування, інформ. потреби фахівців галузі, методику складання галуз. посібників. Б. розвивається у взаємодії з бібліотекознавством, документознавством, книгознавством, інформатикою тощо. Бібліографія бере початок зі стародав. світу. Найдавніша бібліогр. праця, що збереглася до наших часів — датований 2000 р. до н. е. перелік книг, зроблений на глиняних табличках і знайдений при розкопках у Ніппурі — столиці Шумеру (Месопотамія, нині Ірак). Відомі також бібліогр. таблиці, складені у 3 ст. до н. е. Каллімахом на фонди Александрій. б-ки; бібліогр. праця К. Геснера «*Bibliotheca universalis*» («Універсальна бібліотека», т. 1–4, Цюрих, 1545–55). Спроби теор. осмислення бібліографії у Зх. Європі відносяться до 18 — поч. 19 ст.

Витоки вітчизн. бібліографії сягають 11 ст. Східнослов'ян. писемна пам'ятка Київ. Русі «Ізборник Святослава» (1073) багата бібліогр. відомостями та бібліогр. списками. Пізніше складено описи книг б-к монастирів, брат. шкіл, каталоги університет., приват. б-к, розвивається видавнича, книготорг. бібліографія. Укр. бібліографія має високий рівень розвитку, видову і жанрову розмаїтість. Її історії присвяч. монографії М. Гуменюка «Українські бібліографи 19 — поч. 20 ст.: Нариси про життя та діяльність» (Х., 1969), І. Корнейчика «Історія української бібліографії: Дожовтн. період» (Х., 1971), Н. Королевич «Українські бібліографи ХХ ст.» (К., 1998) та ін. Ними сформовано теор.-методол. засади істор. студій, досліджено історіографію і стан наук. розроблення питань розвитку укр. бібліографії, відпрацьовано методику подання фактич. матеріалу, створено галерею портретів укр. бібліографів.

Важл. значення для формування та розвитку укр. Б. мали праці Я. Головацького, **Б. Грінченка**, **М. Грушевського**, **В. Доманицького**, **С. Єфремова**, **В. Іконникова**, **І. Калиновича**, **М. Комарова**, **М. Костомарова**, **О. Лазаревського**, **І. Левицького**, **М. Максимовича**, **М. Павлика**, **І. Павловського**, **І. Франка** та ін. Перші наук.-теор. положення щодо бібліографії — у працях викл. бібліографії Волин. ліцею у м. Кременець **П. Яковського**. Спроба теор. осмислення бібліогр. діяльності належить **В. Джунковському**, який 1823 у

Харків. товаристві наук прочитав доповідь «Про бібліографічні системи» — результати його роботи над каталогом Харків. університет. б-ки. Знач. подією у культур. житті України 19 ст. був складений М. Комаровим «Бібліографічний покажчик нової української літератури» (К., 1883) — перша спроба ретроспект. обліку видань Наддніпрян. України 1793–1883. Фундаментал. дослідж. І. Левицького «Галицко-руская библиография XIX-го столетия съ увзглядненіемъ русскихъ изданій, появившихся въ Угорщинѣ и Буковинѣ 1801–1886» (т. 1–2, 1887–95) та «Українська бібліографія Австро-Угорщини за роки 1887–1900» (т. 1–3, 1909–11) стали вагомим внеском у розвиток укр. бібліографії. Значна роль у розвитку укр. бібліографії належить І. Франкові (упорядкував низку праць з бібліографії, сприяв роботі бібліографів, рецензував їхні праці і активно використовував для пропаганди укр. книги часопис «Літературно-науковий вістник»). Спроба об'єднати бібліографів України — створення 1909 Бібліогр. комісії при НТШ на чолі з І. Левицьким (від 1913 голова В. Дорошенко; члени — І. Франко, М. Возняк, В. Гнатюк, М. Комаров, В. Перетц). Комісія опублікувала 7 томів «Матеріалів до української бібліографії». У планах комісії з укр. бібліографії було видання старої укр. бібліографії (до кін. 18 ст.), укр. бібліографії Росії 19 ст., заг. укр. бібліографії 20 ст., покажчиків «Україніса» у чужих мовах і літ-рах. Розробками теор. і практ. проблем бібліографії краю, питаннями історії, літературознавства займалося Одес. бібліогр. товариство (1911–30) при Новорос. університеті та ін. бібліогр. товариства.

Часопис «Книгарь» (виходив від 1917 у Києві) став першим укр. бібліогр. період. вид., де у розділі «Літопис українського письменства» подавався перелік нових книг. Виникла потреба заснування спец. архіву друков. продукції. Спроби організації бібліогр. роботи та започаткування держ. реєстрації укр. видань здійснено за часів ЦР (Бібліотеч.-архів. відділ), Гетьманату (Упр. у справах друку при МВС), Директорії УНР (Архів.-бібліотеч. відділ). Бібліотеч.-архів. відділ, утвор. при Міністерстві нар. освіти, ставив завдання у бібліогр. сфері: вести реєстрацію нових укр. видань і часописів, складати їхні хронол. і системат. покажчики, укладати спец. реєстрац. бібліогр. «Літопис» та наук. бібліографію, видавати бібліогр. збірники. Наполеглива праця укр. інтелігенції з метою заснування Гол. книжк. палати завершилась затвердженням 1919 Директорією УНР «Законопроекту про утворення Головної книжкової палати в м. Київ» та «Законопроекту про обов'язкову надсилку друкарнями, літографіями, металографіями та іншими подібними закладами всіх видань». У листопаді 1919 Гол. книжк. палату ліквідовано денікінцями, розвиток укр. держ. бібліографії загальмовано. Регулярна реєстрація творів друку відновилася 1921 з утворенням Центр. бібліогр. відділу Всеукр. держ. видавництва, що здійснював бібліогр. реєстрацію і статист. облік друков. продукції, координацію бібліогр. справи в межах

України. Від 1922 відбувається становлення Укр. книжк. палати у Харкові — центру держ. бібліографії України (нині Книжк. палата України, Київ). Із випуском 1924 Укр. книжк. палатою «Літопису українського друку» починається новий етап в історії держ. бібліографії в Україні, що характеризується становленням та розвитком держ. бібліогр. реєстрації книг, регуляр. виданням літописів книг, пізніше — період., образотвор., нот. видань, щорічників тощо.

Актив. розвиток укр. бібліографії та становлення вітчизн. Б. припадає на 20-і — 1-у пол. 30-х рр. 20 ст. Укр. бібліогр. думка в цей період сягає високого рівня в контексті заг.-європ. розвитку. Науковці обґрунтовували теорію поділу на «теор.» і «практичну» бібліографію (Ю. Меженко, М. Сагарда, М. Ясинський); Д. Балика розглядав бібліографію як самост. наук. дисципліну. 1925 відбулася 1-а конф. наук. б-к УСРР, де ставилися питання каталогізації літ-ри, координації наук.-бібліогр. роботи, кадрового забезпечення, обслуговування читачів. У 20-і рр. сформувалися три великі бібліогр. центри — Всенар. бібліотека України (ВБУ, нині НБУВ), Укр. книжк. палата (УКП) та Укр. наук. інститут книгознавства (УНІК). Складання українознав. бібліогр. репертуару стало осн. завданням у галузі бібліогр. діяльності; планувалося створити спец. комісію з представників Укрнауки, ВБУ, УНІК, УКП; визначено форми бібліогр. роботи. У ВБУ 1925–33 діяла Н.-д. комісія бібліотекознавства і бібліографії, яка розгорнула активну діяльність у галузі Б. Велике значення для розвитку н.-д. наряду мав 1-й всеукр. з'їзд бібліотекарів (Харків, 1926), де розглядалися основоположні питання укр. бібліографії. При ВУАН діяла Бібліогр. комісія, яка розглядалася її організаторами як регіонал. центр бібліогр. роботи. 1927 на першому пленумі Бібліогр. комісії ВУАН визначено осн. проблеми та завдання бібліографії в Україні. Укр. бібліографи наблизились до розроблення осн. засад ретроспектив. нац. бібліографії, бібліогр. репертуару та бібліогр. україніки. Бібліогр. комісія у Києві видавала зб. «Українська бібліографія» (1928–30), Укр. наук. інститут книгознавства — ж. «Бібліологічні вісті» (1923–30), ВБУ — «Книжний вістник» (1919), «Бібліотечний збірник» (1926–27) і «Журнал бібліотекознавства та бібліографії» (1927–29). На становленні Б. позначилися праці Д. Балики, Л. Биковського, М. Годкевича, Д. Дорошенка, Б. Зданевича, Ю. Ковалевського, С. Маслова, Ю. Меженка, Ф. Максименка, М. Плевако, Є. Пеленського, С. Постернака, М. Сагарди, М. Ясинського.

Розвивається Б. й на еміграції. 1926 створ. Укр. товариство прихильників книги (проіснувало до 1942, голова — С. Сірополко, до 1934) з центром у Празі та із відділами у Львові, Ужгороді, Чернівцях, Берліні, Парижі. При Т-ві працювала Бібліотеч.-бібліогр. комісія, де обговорювалися питання теорії та методології укр. бібліографії. Наук. розвідки членів Товариства з Б. друкуються у часописі «Книголюб» (Прага; Л., 1927–32).

У галузі літературознав. бібліографії плідно працювали *І. Огієнко, Л. Білецький, М. Гнатишак, П. Богацький, С. Сірополко* («Українська бібліографія та бібліографія українці в галузі філології», Прага, 1931). Заходами Бібліогр. комісії і Укр. товариства бібліографів у Львові виходила «Українська книга» (1937–39), що подавала поточну зх.-укр. бібліографію. На поч. 20–30-х рр. 20 ст. знач. внесок у розвиток Б. зробили рос. науковці *П. Берков, Я. Гребенщиков, І. Владиславлев, М. Здобнов, І. Симановський, Л. Троповський* та ін.

Репресії проти вчених у УРСР у 30-і рр., ідеол. прес з боку комуніст. партії і держ. органів негативно позначилися на розвитку Б.: методологія бібліографії вимушено розвивалася у руслі теорії марксизму-ленінізму, зазнала істот. змін наук. проблематика. У теорії і практиці бібліографії утверджувалися принципи марксист. методології, що вимагала парт., класового підходу до оцінки явищ, бібліографія підпорядковувалася завданням соціаліст. будівництва, вихованню трудящих у дусі комуніст. ідей тощо. Це зумовило розвиток принципу партійності бібліографії, викликало відмову від засад повного і об'єктив. бібліогр. інформування. Спроби створення репертуару укр. книги у 20–40-х рр. 20 ст. закінчилися драматично. Гол. наук. інформ. та метод. центри у галузі Б., підготовка фахівців вищої кваліфікації зосереджувалися в Москві та Ленінграді. Тут формувалися напрями наук. дослідж., видавалася більшість бібліотеч. журналів. Спец. наук. відділи створюються у Держ. б-ці СРСР ім. В. Леніна (нині Рос. держ. б-ка) і в Держ. публіч. б-ці ім. М. Салтикова-Щедріна (нині Рос. нац. б-ка). Пріоритет. напрямом визнано забезпечення бібліотеч.-бібліогр. запитів спеціалістів нар. господарства, створення рад. системи бібліотеч.-бібліогр. класифікації, єдиних правил бібліогр. опису творів друку. При Міністерстві культури СРСР було створ. Раду з координації н.-д. роботи у галузі бібліотекознавства і бібліографії. 1973 при Міністерстві культури УРСР як дорадчий орган утворено Раду з координації н.-д. роботи у галузі бібліотекознавства і бібліографії, визначено гол. установи, які відповідають за розроблення осн. проблем бібліотекознавства і бібліографії, створ. проблемні ради з дослідж. осн. проблем бібліографії. Розвивається координація та кооперація діяльності б-к різних типів, удосконалюються форми їхнього співробітництва. Процес стандартизації розпочався у 70-і рр. і сприяв упорядкуванню бібліографознав. термінології. На цей період припадає застосування терміна «Б.» та вивчення цієї наук. дисципліни у ВНЗах. У 2-й пол. 20 ст. активізуються дослідж. із питань теорії й історії бібліографії в Україні, розвивається методологія галуз. бібліографії, формуються територ. та галуз. центри наук.-тех. інформації, завданнями яких є інформ. забезпечення потреб певної галузі нар. господарства, учених та фахівців, визначається система поточ. та ретроспектив. бібліогр. посібників. Розвиваються держ., наук.-допоміжна, рекомендац. бібліографія, об-

ґрунтуються сусп. функції бібліографії, удосконалюється методика складання бібліогр. покажчиків, відпрацьовуються метод. засади формування допоміж. апарату видань, анотування документів.

Праці рос. вчених *А. Барсука* «Библиографоведение в системе книговедческих дисциплин» (1975), *О. Коршунова* «Проблемы общей теории библиографии» (1975), «Библиография: Теория, методология, методика» (1986), «Библиографоведение: Общий курс» (1990; усі — Москва) викликали дискусію в Україні. Від 1991 визначаються наук. центри, спостерігається активізація наук. дослідж. у галузі Б., зростає випуск наук. продукції, засн. нові фахові період. видання. Створ. Спеціалізов. вчені ради із захисту бібліогр. дисертацій у НБУВ, Харків. академії культури, Київ. нац. університеті культури і мистецтв. У 80–90-х рр. 20 ст. визначається коло науковців, які досліджують заг. проблеми та окремі організац. та істор. питання розвитку Б.: *С. Білокінь, В. Буран, М. Вальо, І. Вовченко, М. Геращенко, Я. Дашкевич, Л. Дубровіна, В. Загуменна, Л. Ільницька, Н. Королевич, Т. Ківшар, Г. Ковальчук, Н. Кушнарченко, В. Омельчук, О. Онищенко, В. Патока, Ф. Погребенник, М. Сенченко, М. Слободяник, А. Чачко, Г. Швецова-Водка* та ін. У галузі рекомендац. бібліографії працюють *Є. Бабич, В. Кононенко, В. Лутовинова*. Питання автоматизації бібліогр. процесів, формування бібліогр. баз даних розроблялися у працях *І. Антоненко, Л. Дубровіної, Л. Костенка, Т. Павлуши, М. Сенченка, Л. Філіппової* та ін. Проблемами галуз. бібліографії, вивченням бібліогр. ресурсів, теор. осмисленням видової структури бібліографії займалися *В. Бабич, М. Вальо, О. Довгопола, Л. Ільницька* та ін. У працях *О. Довгополої* поставлено питання про розмежування функцій рекомендац. і професій.-вироб. бібліографії, удосконалення методики складання бібліогр. посібників. У галузі літ. бібліографії плідно працювали *Л. Беляєва, Л. Гольденберг, О. Куш, М. Мороз, Н. Рева* та ін. Прикладні проблеми бібліогр. забезпечення користувачів, спрямов. на вирішення практ. питань, досліджували *А. Бровкін, В. Дерлеменко, Т. Монько, П. Рогова, О. Яценко* та ін. Знач. внесок у розвиток Б. зробили науковці діаспори: *М. Бойко, Л. Биковський, Б. і Л. Винари, Є. Пеленський, С. Родіон, С. Сірополко, М. Тарнавська, Д. Штогрин, Б. Ясінський* та ін.

НБУВ здійснює теор. і наук.-прикладні дослідж. у галузі Б. За її ініціативою 1989 Бюро відділ. літ.-ри, мови та мистецтвознавства НАНУ прийняло ухвалу «Про створення державного фундаментального реєстру друкованої продукції України». 1992 ця тема увійшла до затвердженої Комітетом з наук.-тех. прогресу при КМ України наук.-тех. програми «Книжкова спадщина України: Створення бібліографічного реєстру і системи збереження та загальнодоступності». НБУВ — гол. установа в реалізації проектів створення нац. бібліографії та біографістики України. Інститут укр. книги та Інститут рукопису НБУВ зосередили зусилля на дослідж.

та обґрунтуванні теор.-методол. і організац.-технол. засад створення Укр. бібліогр. репертуару, на розробленні осн. напрямів формування баз даних укр. книги, рукопис. та архів. українці.

Подальший розвиток дослідж. у напрямі «Створення національної бібліографії. Українська біографістика» передбачає створення на основі концепції НБУВ нац. банку даних укр. книги та біографістики, а також видання багатотом. ретроспектив. нац. бібліографії, багатотом. серії «Укр. біогр. словника».

Здійснюється підготовка та видання в серії «Національна бібліографія України» системи покажчиків нац. репертуару друков. продукції. НБУВ видано бібліогр. покажчики «Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1798-1916» (К., 1996-2002, вип. 1-5), де перераховано книги українською мовою (незалежно від місця видання), «Книга в Україні. 1816-1917» (К., 1996-2002, вип. 1-4). Вагомим внеском в українознавчу бібліографію є покажч. «Джерела українознавства» (К., 1990-98, вип. 1, 2).

Наполегливо і системно розробляє дослідження проблем Б. ЛНБ, яка спрямовує свої зусилля на наук.-бібліогр. опрацювання та розкриття рідкіс. фондів, колекцій і збірок б-к, ретроспектив. облік укр. книжк. і період. видань, вивчення питань історії бібліографії. Пріоритетними визначено наук.-бібліогр. теми, пов'язані з формуванням репертуару укр. книги та періодики. Ці питання узагальнено в зб. «Теоретичні та організаційні проблеми формування репертуару української книги та періодики» (Л., 1996). У ЛНБ продовжується підготовка видання архів. картотеки «Репертуар української книги. 1798-1916: Мат. до бібліографії», підготовленої 1945-48 академ. бібліотеками Києва та Львова під керівництвом Ю. Меженка. Праця видається спільно зі Львів. відділ. Інституту укр. археографії та джерелознавства НАНУ під керівництвом Я. Дашкевича. 1995-2002 вийшло шість томів, які охопили 1798-1916. Розпочато видання багатотом. бібліографії «Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині (від 1920 р.) та в еміграції (1914-1939)». Видано бібліогр. покажч. «Товариство "Просвіта" у Львові. 1868-1939 рр.» (Л., 1996). Н.-д. центром періодики ЛНБ розроблено «Схему повного бібліографічного опису періодичного видання» (Л., 1994), здійснюється бібліографування укр. преси, що дозволяє на єдиних метод. засадах готувати анотов. каталоги, бібліогр. покажчики, формувати комп'ютер. банк даних. Підсумком теор. досліджень і наук.-бібліогр. напрацювань є випуски збірників наук. праць фахівців ЛНБ, енциклопед. словник «Українська журналістика в іменах» (Л., 1997-2002, вип. 1-9), бібліогр. покажчики: «Українські періодичні видання Західної України, країн Центральної та Західної Європи. 1914-1939: Мат. до бібліографії» (Л., 1998), «Періодика Західної України 20-30-х рр. XX ст.: Мат. до бібліографії» (Л., 1998-2001, т. 1-4); істор.-бібліогр. дослідження «Українські

часописи Коломиї. 1865-1994» (Л., 1996), «Українські часописи Північної Буковини. 1870-1940» (Л., 1999); «Українські періодичні видання для жінок в Галичині. 1853-1939: Анотов. каталог» (Л., 1996) та ін.

Над підготовкою наук.-допоміж. (поточних і ретроспективних) покажчиків, складанням бібліографії 2-го ступеня, біобібліогр. видань активно працює Нац. парламент. бібліотека України (НПБУ). Б-кою видано друков. каталог «Україномовна книга. 1808-1923» (1996), «Український бібліографічний репертуар. 1798-1923: Метод. рекомендації на допомогу складанню», «Російськомовна книга у фондах Національної парламентської бібліотеки України. 1816-1923», «Друкований зведений каталог україномовної книги державних бібліотек та музеїв України. 1798-1923. Вип. 1: 1808-1900» (усі — К., 1999).

У системі наук. установ України, що здійснюють дослідж. у галузі Б., провідну роль відіграють НБУВ, Книж. палата України, ЛНБ, НПБУ, вищі спеціалізов. навч. заклади. Бібліографуванням документів та розробленням проблем Б. займаються обласні наук. б-ки, б-ки ВНЗів, органи наук.-тех. інформації, громад., професійні об'єднання. Проблеми галуз. Б. розробляють Держ. наук. мед. бібліотека МОЗ України, Центр. наук. с.-г. бібліотека УААН, Держ. наук.-пед. б-ка, Держ. наук.-тех. бібліотека тощо. Обл. наук. б-ки працюють над розвитком краєзнав. Б., дослідж. проблем організації та удосконалення інформ.-бібліогр. забезпечення користувачів регіону.

Ретроспективна бібліографія України фіксує бібліогр. доробок, є інформ. базою для аналізу розвитку бібліографії, формування напрямів наук.-теор. і прикладних досліджень. Книжк. палатою України укладено ретроспективні покажч. «Книга про книги. 1917-1963: Техніка. Промисловість. Транспорт. Комунальне господарство» (Х., 1964), «Бібліографічні посібники УРСР. 1976-1980» (Х., 1985), хронол. продовження цієї праці є покажч. «Посібники наукової бібліографії, підготовлені бібліотеками України в 1981-1990 рр.» (К., 1993).

НПБУ видає наук.-допоміж. бібліогр. покажчики «Бібліотекознавство і бібліографія України» (К., 1972-2002, вип. 1-63), опубл. ретроспективні покажчики «Бібліографознавство України. 1981-1990» (К., 1995), «Бібліографознавство України. 1991-1995» (К., 1999) та аналіт. огляди н.-д. роботи б-к, інститутів культури.

Знач. якісний вплив на розвиток бібліографії має удосконалення бібліотеч. технології, тех. переоснащення б-к на основі впровадження нових інформ. технологій, пов'яз. зі створенням, обробленням, засобами доступу та пошуком бібліогр. інформації. Створення та функціонування у суспільстві бібліогр. інформації в сучас. електрон. середовищі стимулює розвиток бібліогр. теорії і практики, розроблення понять. апарату, вивчення тенденцій взаємодії й інтеграції Б. та інформатики. Б. використовує комп'ютерні засоби

бібліогр. опису і обліку документів, стратегії і методики ефектив. пошуку інформації; створює системи інформ. обслуговування, засн. на Інтернет/Інтранет технологіях.

Низкою б-к України накопичено значні масиви бібліогр. даних, надається доступ до електрон. каталогів через мережу Інтернет. У НБУВ з метою метод. та організац.-технол. забезпечення процесів формування електрон. каталогу розроблено інформ. забезпечення для бібліографування окремих видів документів (стародруків, нотних, образотвор. видань) та створення бази даних авторитет. записів; розроблено комплекс лінгвіст. засобів; апробовано і впроваджено технологію кооператив. реферування укр. наук. літ-ри, що передбачає централізов. оброблення моногр. складової обов'язкового примірника творів друку України в НБУВ і залучення інтелектуал. власників до реферування статей із серій. видань, збірників наук. праць та матеріалів конференцій. Налагоджено співпрацю пров. наук. б-к України щодо наук.-теор. вироблення проблем кооператив. каталогізації, розроблення Нац. формату представлення бібліогр. даних. Удосконалюється інформ. забезпечення наук. дослідж. на основі розроблення єдиних методол. і наук.-метод. підходів до вирішення комплексу проблем комп'ютер. бібліографії, реферування укр. наук. літ-ри та надання доступу до первин. та вторин. джерел інформації. Бібліогр. посібники та бібліогр. обслуговування відіграють значну роль в н.-д., управлін., навч., вироб. діяльності та самоосвіті. Наук.-теор. розроблення проблем Б. знаходять відображення у наук. працях, фахових період. виданнях.

Рекомендована література

1. Ковалевський Ю. Бібліографія й Український бібліографічний інститут. К., 1919;
2. Меженко Ю. Теоретичні передумови організації української бібліографічної роботи // Бібліол. вісті. 1926. № 4;
3. Ясинський М. Головні моменти з історії української бібліографії // Бібліотеч. зб. К., 1927. Вип. 3;
4. Сагарда М. Завдання бібліографії української періодики // Методол. зб.: Укр. бібліографія. К., 1928. Вип. 1;
5. Меженко Ю. Державна бібліографія на Україні та потреби наукової роботи // Бібліол. вісті. 1930. № 4;
6. Бабич В. С., Клименко О. С. Некоторые итоги развития библиографии в Украинской ССР // Сов. библиография. 1977. № 4;
7. Українська радянська бібліографія. К., 1980;
8. Библиотечное дело. Библиотечноеведение. Библиография. Библиографоведение: Аннотиров. указ. библиогр. пособий, изданных в СССР. 1917–1987. Москва, 1988;
9. Бойко М. Українська бібліографія материка й діаспори. Блумінгтон, 1989;
10. Библиография. Библиотечноеведение: Указ. лит-ры, изданной в СССР на рус. языке в 1959–1984 гг. Москва, 1993. Ч. 1–4;
11. Національна бібліографія України: Стан і тенденції розвитку: Мат. міжвідом. наук. конф., Київ, 12–14 квіт. 1994 р. К., 1995;
12. Ківшар Т. І. Український книжковий рух як історичне явище. К., 1996;
13. Бібліографознавство: Теорія і практика: Зб. наук. пр. К., 1997;
14. Дубровіна Л. А., Онищенко О. С. Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1918–1941. К., 1998;
15. Огляд науково-дослідної роботи наукових бібліотек та інститутів культури України у галузі бібліотечногознавства, бібліографознавства і основ книгознавства за 1991–1995 рр. К., 1998;
16. Онищенко О., Попроцька В. Наукова діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 1993–1998 // БВ. 1998. № 3;
17. Филиппова Л. Я. Автоматизированные библиографические базы данных: Пользовательский подход: Книга для работников электрон. б-к и информ. служб, имеющих гуманитар. образование. К., 1998;
18. Гордієнко Г. Л. Роль і значення бібліографії в суспільстві: Істор. аспект. К., 1999;
19. Книжкова палата України. 1919–1998: Наук.-допоміж. бібліогр. покажч. К., 1999;
20. Глазунова Л. В. Бібліографознавство в Україні: Наукознавчий аспект // Вісн. Харків. академії культури. Х., 2000;
21. Швецова-Водка Г. М. Бібліографічні ресурси України: Заг. характеристика. Р., 2000;
22. Слободяник М. С. Бібліотечна наука в Україні: До підсумків десятирічного розвитку // Бібліотечна планета. 2002. № 1;
23. Сорока М. Б. Національна система реферування української наукової літератури. К., 2002.

Т. В. Добко

Бібліографічний опис:

Бібліографознавство / Т. В. Добко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-41925>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).